

Kliimaministri määruse „Majandus- ja taristuministri 30. detsembri 2022. a määruse nr 109 „Toetuse andmise tingimused ja kord rohevesiniku kasutuselevõtuks transpordisektoris ja keemiatööstuse lähteainena“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase määrusega tehakse järgmised muudatused:

- 1) muudetakse toetuse andmise eesmärki võimaldades keemiatööstuse lähteainet kasutada mitte ainult keemiatööstuses, vaid ka muul otstarbel, sealhulgas transpordikütusena;
- 2) lisatakse võimalus kaasata partnerina transporti korraldav riigiasutus, kellele antav toetus on kohalduval juhul riigiabi määruse §-s 5 kirjeldatud abi andmise alustel;
- 3) pikendatakse abikõlblikkuse perioodi lõpptähtaega.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Kliimaministeerium (edaspidi KliM) ning Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK). Eelnõu ja seletuskirja koostasid KliM-i energeetikaosakonna taastuenergia valdkonnajuht Karlis Goldstein (karlis.goldstein@kliimaministeerium.ee, telefon 5885 1117) ja KIK-i projektikoordinaator Tiiu Noormaa (tiiu.noormaa@kik.ee, telefon 627 4121). Eelnõu õigusekspertiisi tegi KliM-i õigusosakonna jurist Rene Lauk (rene.lauk@kliimaministeerium.ee, telefon 626 2948). Eelnõu ja seletuskirja toimetas keeleliselt õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (aili.sandre@kliimaministeerium.ee, telefon 626 2953).

1.3. Märkused

Eelnõukohase määrusega muudetakse majandus- ja taristuministri 30. detsembri 2022. a määruse nr 109 „Toetuse andmise tingimused ja kord rohevesiniku kasutuselevõtuks transpordisektoris ja keemiatööstuse lähteainena“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 08.07.2023, 9.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse pealkirja.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse § 2 lõigete 2 ja 3 sõnastust. Lõigetes kirjeldatud toetuse andmise eesmärk ja tulemus viiakse ühe lõike alla ja antakse võimalus kasutada rohevesinikust toodetud keemiatööstuse lähteaineid laiemalt, nt ka transpordikütusena või põllumajanduses.

Eelnõu punktiga 3 muudetakse § 3 punkti 5 sõnastust, täpsustades keemiatööstuse lähteaine mõistet määruse kontekstis.

Eelnõu punktiga 4 lisatakse § 3 kliimakindluse mõiste.

Eelnõu punktiga 5 lisatakse § 4 lõikesse 3, et KIK avaldab oma kodulehel lisaks muudele juhistele hiljemalt taotlusvooru väljakuulutamise päeval ka kliimakindluse hindamise meetoodika.

Eelnõu punktiga 6 lisatakse § 6 lõige 1¹, mis lubab ühes taotluses taotleda toetust rohevesiniku kasutamiseks nii transpordisektoris kui keemiatööstuse lähteaine tootmiseks, sealhulgas võib keemiatööstuse lähteainet kasutada ka transpordikütusena.

Eelnõu punktiga 7 muudetakse § 7 lõike 1 punkti 2 sõnastust ja välja jäetakse tingimus, mille kohaselt võetakse taotluste hindamisel taastuvelektrit korral, mis on pärit elektri jaotusvõrgust, arvesse vaid kahe aasta tagust taastuvelektri osakaalu, mida lõpptarbimiseks kasutati.

Eelnõu punktiga 8 lisatakse § 7 lõikesse 1 punkt 6, mis sätestab, et keemiatööstuse lähteainete puhul, mida kasutatakse transpordikütusena, kehtib nõue, et kütus peab vastama mittebioloogiliste kütuste tunnustele, st energia ei tohi pärineda biomassist ja kasutatav elekter peab vastama taastuvenergia direktiivi artikli 27 nõuetele.

Eelnõu punktiga 9 muudetakse § 7 lõike 4 punkti 2 sõnastust. Algsel kujul taastuvateks keemiatööstuse lähteaine tootmiseks mõeldud kemikaalidena saab loetleda näiteks õhulämmastikku (N₂), vett või muid looduses väga laialt levinud keemilisi ühendeid, mille korral nende kui ressursi taastumine kasutustsükli lõpuks on tagatud. Kõigi ülejäänud lähteainete ja nende segude kasutusel peab olema tõendatud nende taaskasutuslik päritolu.

Eelnõu punktiga 10 muudetakse § 9 lõikega 2 kehtestatud projekti abikõlblikkuse perioodi algust ja lõppu, et võimaldada projekti elluviimiseks ja tulemuste saavutamiseks maksimaalset võimalikku ajaperioodi, mis vastab grupierandi määruse reeglitele ja taastekava tingimustele.

Eelnõu punktiga 11 jäetakse §-st 10 välja lõige 1, kuna taastekavas nimetatud investeeringu „Vesiniku terviktehnoloogiate kasutuselevõtu edendamine“ eelarve jääk on väiksem maksimaalsest võimalikust abisummast, mida üldise grupierandi määruse (edaspidi ÜGEM) alusel on võimalik ühele projektile anda. Sellegipoolest kehtivad abi andmisel ÜGEMi artikli 4 punktides s ja sb sätestatud tingimused. See tähendab, et kui toetust antakse üldise grupierandi määruse artiklite 36b või 41 alusel, siis ei ületa toetus 30 miljonit eurot ettevõtja ja investeerimisprojekti kohta (artikli 4 punkt s), või kui toetust antakse ÜGEM artikli 36a alusel, ei ületa toetus 30 miljonit eurot ettevõtja ja projekti kohta ning abikava keskmine aastaeelarve ei ületa 300 miljonit eurot (artikli 4 punkt sb).

Eelnõu punktiga 12 täiendatakse § 10 lõike 4 sõnastust viitega abi andmise alusele, st asjakohasele ÜGEMi artiklile.

Eelnõu punktiga 13 täiendatakse § 11 lõiget 2 võimalusega kaasata partnerina transporti korraldav riigiasutus, kellele antav toetus on kohalduval juhul samuti riigiabi määruse §-s 5 kirjeldatud abi andmise alustel.

Eelnõu punktiga 14 muudetakse § 12 lõike 1 punkti 10 sõnastust, et see vastaks täpsemalt taasterahastu nõuetele.

Eelnõu punktidega 15 ja 16 täpsustatakse taotlusele esitatavate nõuete sõnastust, et taotluse hindamisel ei tekiks vajadust päringute esitamiseks.

Eelnõu punktiga 17 muudetakse § 13 ja ajakohastatakse avatud taotlusvooru eelarve summa, milleks on 8 938 766 eurot. Kliimaminister võib käskkirjaga eelarvet muuta.

Taotlusvoor kuulutatakse välja vähemalt 42 päeva enne taotluste esitamise tähtpäeva. Kuna abi antakse muuhulgas ÜGEMi artiklite 36a ja 36b alusel, siis nende artiklite lõike 4 punkti a kohaselt võib anda abi, kui abi andmine põhineb objektiivsetel, selgetel, läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel abikõlblikkus- ja valikukriteeriumidel, mis on kindlaks määratud ja avaldatud vähemalt kuus nädalat enne taotluste esitamise tähtaega, et võimaldada tõhusat konkurentsi.

Eelnõu punktiga 18 ajakohastatakse taotluste hindamiskomisjoni moodustamise protseduur.

Eelnõu punktiga 19 lisatakse § 22 lõige 9, mis seab lõppsaajale, kes on riigihangete seaduse tähenduses hankija, kohustuse seada riigihanke alusdokumentides tingimus, et pakkuja peab esitama hankelepingu täitmisel andmed iga alltöövõtja kohta. Muudatuse eesmärk on viia eelnõu kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/241 artikli 22 lõike 2 punktiga d.

Eelnõu punktiga 20 lisatakse võimalus/kohustus kulu tasumiseks partneri poolt abikõlblikkuse perioodil, kuna partner teeb (peab tegema) samuti projekti elluviimisel kulusid. Lisaks parandatakse kirjaviga.

Eelnõu punktiga 21 tunnistatakse kehtetuks § 28, kuna ÜGEMi muudatus on vastu võetud ja kehtib alates 1.07.2023.

Eelnõu punktiga 22 muudetakse hindamiskriteeriumid, kuna keskkonnamõju hinnatakse läbi ühe kriteeriumi, milleks on KHG heite vähenemine. Kriteerium nr 2 muudetakse riigiabi nõuetest lähtuvalt.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni määrustega (EL) nr 651/2014¹ (üldise grupierandi määrus) ja Euroopa Liidu Nõukogu 21. oktoobri 2021. a rakendusotsusega nr 2021/0319 Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta.

4. Määruse mõjud

Määruse muutmise laiendatakse toetuse andmise eesmärki, võimaldades keemiatööstuse lähteainet kasutada mitte ainult keemiatööstuses, vaid ka muul otstarbel, sealhulgas transpordikütusena. See mõjutab positiivselt neid ettevõtjaid, kes soovivad ellu viia projekte just sellel eesmärgil ja kes eelmisest voorust seetõttu osa ei võtnud.

Toetuse tulemusena kiirendatakse rohevesiniku turule tulekut ning tarbimist nii transpordisektoris kui ka tööstuses. See aitab panustada nii Euroopa Liidu ja liikmesriikide pikaajaliste kliima- ja energiapoliitika eesmärkide saavutamisse kui ka Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a kinnitatud kava „Eesti riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030“ eesmärkidesse, samuti taastuvenergia direktiivis EL 2018/2001 sätestatud taastuvenergia transpordi eesmärkidesse (aastaks 2030 moodustab transpordikütuste tarbimises taastuvatest energiaallikatest toodetud kütus 14%).

Muudatustega ei kaasne ka lisakulusid.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamise eeldatavad tulud ei kaasne lisakulusid ega eeldata sellest tulusid.

¹ Euroopa Komisjoni määrus ([EL nr 651/2014](#), 17. juuni 2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavad liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (EMPs kohaldatav tekst).

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Määruse koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse muutmise eelnõu esitati koostööstamiseks Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning Riigi Tugiteenuste Keskusele. Samuti edastati eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule. Laekus kaks arvamust – Rahandusministeeriumilt ning Riigi Tugiteenuste Keskuselt. Nendega arvestamine on kajastatud lisa „Koostööstamise käigus esitatud märkustega arvestamise tabel“.